

Seletuskiri
Riigikogu otsuse
„Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele töötada välja
meetmed laste ja noorte vaimse tervise abi kättesaadavuse
parandamiseks ning lapsevanemate toetamiseks nutiseadmete ja
sotsiaalmeedia kasutuse piiramisel“ eelnõu juurde

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatav Riigikogu otsuse eelnõu teeb Vabariigi Valitsusele ettepaneku töötada välja tegevuskava laste ja noorte vaimse tervise abi kättesaadavuse parandamiseks ning lapsevanemate toetamiseks laste nutiseadmete ja sotsiaalmeedia kasutuse piiramisel. Eesmärk on tagada, et lapsed ja noored saaksid vajalikku vaimse tervise abi enne kriitilise seisundi või erakorralise abi vajaduse tekkimist, ning pakkuda lapsevanematele praktilist tuge laste digikeskkonna kasutuse piiramisel.

Laste ja noorte vaimse tervise abi kättesaadavus ei vasta praegu tegelikule vajadusele. Teenuste maht on piiratud ning abi saamine sõltub sageli sellest, kas lapse seisund on juba piisavalt raske või kriitiline. See tähendab, et paljud lapsed, kellel esineb ärevust, depressiooni, aktiivsuse- ja tähelepanuhäiret, autismispektri häiret, käitumisraskusi või sotsiaalsetest probleemidest tulenevat abivajadust, ei pruugi saada õigeaegset ja järjepidevat tuge.

Kehtiva süsteemi üks kitsaskoht on laste ja noorte vaimse tervise teenuste rahastamine. Teenuse rahastus ei arvesta piisavalt tegelikku töömahtu, sealhulgas esmavastuvõttude, korduvvastuvõttude, perenõustamise, võrgustikutöö ja dokumenteerimise ajakulu. Seetõttu on vajalik töötada välja laste ja noorte vaimse tervise teenuste rahastamismudel ning vaadata üle Tervisekassa hinnakiri.

Eriti oluline on suurendada lastepühiaatrilise ja muu laste vaimse tervise abi mahtu ning laiendada ambulatoorset abi. Abi peab olema kättesaadav ka enne seda, kui lapse olukord muutub kriitiliseks või vajab erakorralist sekkumist. Varajane abi aitab ennetada probleemide süvenemist, toetada lapse toimetulekut koolis ja kodus ning vähendada hilisemat koormust tervishoiu-, sotsiaal- ja haridussüsteemile.

Samuti tuleb hinnata 2027. aastal rakenduva rehabilitatsiooniteenuste reformi üleminekuriske. Pikaajalist tuge vajavate laste ja perede patsienditeekond peab olema läbi mõeldud nii, et reformi käigus ei jääks abita lapsed, kes vajavad järjepidevat tuge, sealhulgas autismispektri häire, aktiivsuse- ja tähelepanuhäire või muude püsivate vaimse tervise ja arenguliste erivajaduste tõttu.

Lisaks vaimse tervise teenuste kättesaadavusele vajavad lapsevanemad praktilist tuge laste nutiseadmete, arvutite, televiisorite, mängukeskkondade, voogedastusplatvormide ja sotsiaalmeediakontode kasutuse piiramisel. Üldised soovitusel ekraaniaja vähendamiseks ei ole piisavad, kui lapsevanemal puuduvad teadmised, kuidas seadmeid ja kontosid lapse vanusele sobivalt seadistada.

Käesoleva otsuse eelnõuga tehakse Vabariigi Valitsusele ettepanek luua lapsevanematele üleriigiline praktiline nõuandeliin või tugitelefoni ning koostada veebipõhised juhendmaterjalid, mis annavad selged ja seadmete kaupa kasutatavad juhised kahjuliku veebisisu piiramiseks ning

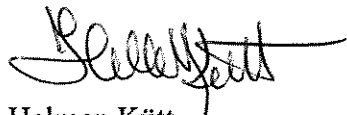
lapse vanusest ja arengust lähtuvate ekraaniaja ja sotsiaalmeedia kasutuse ajaliste piirangute seadmiseks.

Samuti on oluline juhendada perearste, koole, lasteaedu, lastekaitsetöötajaid, koolipsühholooge ja teisi lastega töötavaid spetsialiste, et nad oskaksid lapsevanemaid laste digiseadmete ja sotsiaalmeedia kasutuse piiramisel praktiliselt toetada. Lapsevanem ei tohi jääda selles küsimuses üksi, kui tehnilised võimalused laste kaitsmiseks on olemas, kuid nende kasutamine eeldab eraldi teadmisi ja oskusi.

Eelnõu eesmärk on tagada, et laste ja noorte vaimse tervise abi ei sõltuks üksnes kriisi sügavusest ning et lapsevanematel oleks olemas praktiline tugi laste digikeskkonna kasutuse piiramiseks. Laste heaolu, vaimne tervis ja turvaline areng vajavad riiklikult läbimõeldud ja süsteemset tegutsemist.

Esitab Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon

18.06.2026

Helmen Kütt

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni aseesimees